

Hlavní město Praha
ZASTUPITELSTVO HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

U S N E S E N Í

Zastupitelstva hlavního města Prahy

číslo 35/3
ze dne 18.6.2026

ke znovuoobnovení pomníku maršála Radeckého na Malostranském náměstí v Praze

Zastupitelstvo hlavního města Prahy

I. s o u h l a s í

s instalací pomníku maršála Radeckého na Malostranském náměstí v Praze

II. u k l á d á

1. Radě HMP

1. aby zajistila potřebnou součinnost příslušných městských orgánů a organizací pro naplnění bodu I. tohoto usnesení

Termín: 22.6.2026

2. zajistit bod I. tohoto usnesení a informovat Zastupitelstvo hl.m. Prahy o výsledku a projednat další postup k realizaci

Termín: 30.6.2027

III. ž á d á

Ministerstvo kultury ČR o poskytnutí originálu sochy maršála Radeckého ze sbírky Národního muzea

Předkladatel: zastupitel JUDr. Jiří Pospíšil, zastupitel Ing. Tomáš Slabihoudek, zastupitelka Ing. Mariana Čapková, MBA, zastupitel Jan Wolf, zastupitel Mgr. David Bodeček, MBA

Tisk: Z-14160

Provede: Rada HMP

Na vědomí: odborům MHMP

Důvodová zpráva k obnově pomníku maršála Josefa Václava Radeckého z Radče na Malostranském náměstí v Praze

Úvod

Předmětem návrhu je obnova pomníku maršála Josefa Václava hraběte Radeckého z Radče na Malostranském náměstí v Praze. Obnovení tohoto mimořádného díla představuje nejen navrácení významné umělecké a urbanistické hodnoty do historického centra hlavního města, ale také příležitost k důstojnému připomenutí významné osobnosti českých dějin a k obnově autentické historické podoby jednoho z nejvýznamnějších pražských veřejných prostranství.

Umělecká a památková hodnota

Pomník maršála Radeckého, odhalený roku 1858, patří k nejvýznamnějším monumentálním dílům českého umění 19. století. Na jeho vzniku se podílely přední osobnosti tehdejšího kulturního života: ideový návrh vytvořil ředitel pražské Akademie Christian Ruben, sochařské provedení bylo dílem bratří Josefa a Emanuela Maxů.

Jednalo se o první novodobý pražský pomník věnovaný nikoli panovníkovi či členu vládnoucí dynastie, ale osobnosti, která svého postavení dosáhla vlastními zásluhami. Jeho vznik podpořila Společnost vlasteneckých přátel umění prostřednictvím Krasoumné jednoty, instituce, která významně přispěla ke vzniku a rozvoji dnešní Akademie výtvarných umění a Národní galerie v Praze.

Sousoší představuje vrcholné dílo českého sochařství 19. století a významnou součást kulturního dědictví hlavního města. Skutečnost, že bylo po roce 1918 odborně rozebráno a uloženo do sbírek Národního muzea, dokládá, že jeho umělecká hodnota byla respektována i v době zásadních politických změn.

Urbanistický význam

Pomník byl navržen jako dominanta Malostranského náměstí a tvořil důležitý orientační i kompoziční bod historického prostoru. Jeho umístění na trase Královské cesty vytvářelo symbolické propojení mezi Malou Stranou a Pražským hradem a navazovalo na tradici monumentální barokní plastiky v Praze.

Kompozice sousoší vědomě odkazovala na Brokoffovo sousoší sv. Františka Xaverského na Karlově mostě a bývala označována za symbolické završení galerie mostních soch. Obnovení pomníku by proto neznamenal pouze návrat jedné historické památky, ale také obnovu významného urbanistického a výtvarného prvku historického jádra Prahy.

Osobnost maršála Radeckého a její vztah k Praze

Josef Václav hrabě Radecký z Radče (1766–1858) pocházel ze starého českého šlechtického rodu, jehož dějiny jsou s Prahou spojeny po staletí. Jeden z jeho předků, kanovník Václav z Radče, působil za vlády Václava IV. jako ředitel stavby katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Jeho portrétní busta, vytvořená parléřovskou hutí, se dodnes nachází ve svatovítské katedrále.

Památku rodu připomíná také historický dům pánů z Radče na Hradčanském náměstí, který dokládá dlouhodobou přítomnost rodu v politickém, kulturním a společenském životě české metropole.

Sám Josef Václav Radecký se vlastním úsilím vypracoval mezi nejvýznamnější vojevůdce své doby. Podílel se na bojích proti Osmanské říši, Prusku i Napoleonovi a jako náčelník generálního štábu

spojeneckých armád významně přispěl k vítězství v bitvě u Lipska roku 1813. Ve druhé polovině své kariéry proslul zejména obranou Lombardie během revolučních událostí let 1848–1849.

Ve své době byl považován za jednu z nejvýznamnějších vojenských osobností Evropy. Těšil se mimořádnému mezinárodnímu respektu, byl vyznamenáván evropskými panovníky a oslavován dobovou literaturou i hudbou. Přesto nikdy neztratil vědomí svého českého původu ani vztah k zemi, z níž vzešel.

Pomník na Malostranském náměstí proto nepřipomíná pouze významného maršála habsburské monarchie, ale také osobnost českého původu, která dosáhla mimořádného evropského významu.

Historické souvislosti odstranění pomníku

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se pomník stal jedním ze symbolů spojovaných s habsburskou monarchií. V atmosféře poválečných změn byl odstraněn z veřejného prostoru. Nebyl však zničen ani poškozen. Díky zásahu představitelů české kulturní a odborné veřejnosti byl odborně rozebrán a uložen do sbírek Lapidária Národního muzea.

Tento postup svědčí o tom, že i tehdejší společnost si byla vědoma mimořádné umělecké a historické hodnoty díla a považovala za důležité zachovat je pro budoucnost.

Navrhované umístění pomníku

Současné technické a dopravní uspořádání Malostranského náměstí neumožňuje obnovu pomníku v jeho původní poloze. Z tohoto důvodu byla ve spolupráci s odborníky z oblasti architektury, urbanismu a památkové péče navržena nová poloha v dolní části náměstí. Střed pomníku je navržen jižně od osy průčelí Profesního domu čp. 2 a na ose vjezdu Paláce Smiřických čp. 6.

Návrh vychází ze studie zpracované ateliérem Hájek, který je zároveň autorem projektu revitalizace Malostranského náměstí. Oba záměry jsou proto od počátku vzájemně koordinovány. Navržené umístění respektuje plánovanou podobu náměstí, nenarušuje pěší trasy ani technickou infrastrukturu a vytváří důstojný prostor pro prezentaci sousoší.

Významnou skutečností je, že historicky nebyl pomník navržen pro jediný přesně určený bod na náměstí. Nejprve vznikl návrh sousoší a teprve následně bylo hledáno jeho optimální umístění. Volba nové polohy proto nepředstavuje popření historické autenticity, ale naopak respektuje původní princip jeho začlenění do prostoru Malé Strany.

Navržené řešení vykazuje pouze minimální kolizi s technickou infrastrukturou a vyžaduje pouze přeložku jednoho vedení CETIN. Z urbanistického, technického i ekonomického hlediska se jedná o nejvhodnější variantu návratu pomníku na Malostranské náměstí.

Ekonomická náročnost projektu

Předpokládané náklady na obnovu pomníku maršála Josefa Václava Radeckého se podle dosavadních odborných odhadů pohybují v rozmezí 15 až 30 milionů Kč. Konečná výše nákladů bude záviset zejména na zvoleném technologickém postupu, rozsahu restaurátorských prací, způsobu rekonstrukce podstavce, řešení bezprostředního okolí pomníku a dalších technických parametrech realizace.

Náklady je vhodné posuzovat jako investici do kulturního dědictví hlavního města Prahy a do zkvalitnění veřejného prostoru v jedné z nejvýznamnějších historických lokalit České republiky.

Ve vztahu k celkovým nákladům připravované revitalizace Malostranského náměstí představuje obnova pomníku pouze dílčí investici s trvalým kulturním, historickým a urbanistickým přínosem.

Veřejný zájem a význam projektu

Návrat pomníku maršála Radeckého je tématem, které dlouhodobě rezonuje mezi odbornou i laickou veřejností. Svědčí o tom petiční iniciativy, odborné diskuse, mediální zájem i řada veřejných debat věnovaných této problematice.

Dne 14. dubna 2021 proběhla odborná konference historiků, historiků umění, architektů a dalších specialistů věnovaná možnostem návratu pomníku na Malostranské náměstí. Účastníci se shodli, že při respektování současných technických podmínek existuje vhodné řešení umožňující důstojné navrácení sousoší do veřejného prostoru.

K podobným závěrům došla i další konference, která se konala dne 5.4. 2024 v rezidenci primátora pod názvem Maršál Radecký a jeho pražský pomník.

Dokladem veřejné a institucionální podpory projektu je také postoj městské části Praha 1, na jejímž území se Malostranské náměstí nachází. Rada městské části Praha 1 přijala usnesení, kterým vyjádřila souhlas se záměrem navrácení pomníku maršála Josefa Václava Radeckého na Malostranské náměstí. Tento postoj potvrzuje, že návrh není pouze iniciativou odborné či zájmové veřejnosti, ale nachází podporu také u samosprávy bezprostředně odpovědné za správu a rozvoj dané lokality.

Obnova pomníku není vedena snahou o nekritickou glorifikaci minulosti ani o vytváření konkurence mezi různými historickými tradicemi. Jejím cílem je navrácení mimořádně hodnotného uměleckého díla do prostředí, pro které bylo vytvořeno, a připomenutí významné osobnosti českých dějin v celé složitosti její historické doby.

Závěr

Obnova pomníku maršála Josefa Václava Radeckého z Radče představuje návrat významného uměleckého díla do historického centra Prahy, rehabilitaci cenné součásti kulturního dědictví a doplnění urbanistické kompozice Malostranského náměstí. Současně připomíná osobnost českého původu, která významně zasáhla do evropských dějin a jejíž rod je po staletí spjat s Prahou.

Navrhované řešení je odborně připravené, technicky realizovatelné, urbanisticky odůvodněné a respektuje jak historické souvislosti, tak současné potřeby veřejného prostoru. Obnovení pomníku by představovalo důstojný příspěvek k péči o kulturní dědictví hlavního města Prahy.

Příloha: Studie umístění

Stanovisko architektů, historiků a historiků umění ze dne 14.4. 2021

Návrat originálu pomníku nebo jeho kopie

V současné době zůstávají otevřeny obě varianty - navrácení originálního sousoší i zhotovení jeho věrné kopie. Preferovaným řešením je navrácení originálu, který je dnes uložen v Lapidáriu Národního muzea. Tato varianta představuje nejen autentičtější, ale zároveň i ekonomicky výhodnější řešení, neboť nevyžaduje nákladné zhotovení kompletní repliky sousoší.

V této souvislosti probíhají jednání s Ministerstvem kultury České republiky o možnostech převodu díla do majetku hlavního města Prahy nebo o jeho dlouhodobé zápůjčce. Hlavní město Praha disponuje potřebným odborným zázemím pro správu a péči o významná sochařská díla ve veřejném prostoru prostřednictvím Galerie hlavního města Prahy. Ta dlouhodobě zajišťuje odbornou péči například o

pomník mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí nebo jezdeckou sochu sv. Václava na Václavském náměstí.

Alternativní možností je zhotovení věrné kopie sousoší a ponechání originálu v Lapidáriu Národního muzea. Tento postup odpovídá současné památkové praxi a je využíván u řady významných historických děl ve veřejném prostoru. Příkladem mohou být kopie soch na Karlově mostě nebo bronzová jezdecká socha císaře Františka I. v Krannerově kašně na Smetanově nábřeží, zatímco originály jsou z důvodu ochrany uchovávány v muzeálních sbírkách.

Příprava projektu proto probíhá v úzké odborné spolupráci s Národním muzeem, které má sousoší maršála Radeckého ve svých sbírkách. Konečné rozhodnutí o zvolené variantě bude přijato na základě odborného posouzení restaurátorských, památkových, technických i ekonomických aspektů tak, aby bylo dosaženo nejlepšího výsledku z hlediska ochrany kulturního dědictví i prezentace díla ve veřejném prostoru.

K námitce, že maršál Radecký v letech 1848–1849 potlačoval národně osvobozené hnutí v severní Itálii, a že by proto jeho připomínání mohlo být vnímáno jako necitlivé vůči současné Itálii je třeba vnímat ve světle stanoviska ambasády Italské republiky k zamýšlenému projektu z roku 2020:

„S ohledem na naši dobu si uvědomujeme, že Itálie, Česká republika a celá Evropská unie jsou vybudovány na tisíciletí společné historie, která je základem našeho evropského svědomí a hodnot, i když zahrnuje mnoho smutných stránek násilných konfrontací. Z tohoto pohledu Itálie nemůže oslavovat hráče, který sehrál významnou roli proti italskému sjednocení, ale zároveň nemůže popřít, že polní maršál Radecký je skutečně důležitou postavou evropských dějin.

Závěrem lze říci, že italské velvyslanectví v Praze nebude aktivně podporovat restaurování sochy polního maršála Radeckého, ale nebude se proti němu ani bránit, pokud se tak příslušné české orgány rozhodnou.“

V době revolučních událostí let 1848–1849 zastával Radecký funkci guvernéra rakouské Lombardie a jako vrchní velitel habsburských vojsk bránil území svěřené jeho správě proti vojenským útokům sardinského krále Karla Alberta a proti povstaleckým silám usilujícím o sjednocení Itálie. Jednal přitom v rámci své tehdejší státní a vojenské role, kterou nelze bez dalšího poměřovat současnými hodnotovými a politickými kritérii.

Současná historiografie přistupuje k osobnosti maršála Radeckého s větším historickým odstupem a usiluje o její vyvážené hodnocení v kontextu doby, v níž žil. Kritické postoje vůči obnovení jeho pomníku často vycházejí spíše z neúplné znalosti historických souvislostí nebo z tendence posuzovat osobnost první poloviny 19. století výhradně optikou současných politických a společenských představ.

Dokladem proměny pohledu na osobnost maršála Radeckého je i stanovisko Italské republiky. V dopise adresovaném dne 27. října 2020 italským velvyslancem v Praze bylo konstatováno, že evropské dějiny jsou mnohvrstevnaté a že v podmínkách dnešní sjednocené Evropy nepředstavuje připomínání historických osobností důvod k mezinárodním sporům ani překážku vzájemného porozumění, a proto Italská republika nebude postavení pomníku jakkoliv bránit.

Obnovení pomníku maršála Radeckého proto nelze chápat jako gesto namířené proti současné Itálii, nýbrž jako připomenutí významné historické osobnosti a navrácení cenného uměleckého díla do prostoru, pro který bylo původně vytvořeno.

Návrat pomníku nevyvolá další stavební zásahy do plánované rekonstrukce Malostranského náměstí. Návrh umístění pomníku maršála Josefa Václava Radeckého byl od samého počátku připravován v úzké

koordinaci s plánovanou rekonstrukcí Malostranského náměstí. Studie umístění i navazující projektová dokumentace vycházejí z budoucího uspořádání náměstí, včetně navrhovaných výškových úrovní terénu, dopravního řešení a dalších urbanistických souvislostí.

Tuto koordinaci dokládá i skutečnost, že autorem studie umístění pomníku a související projektové dokumentace je Atelier Hájek, který na základě mezinárodní architektonické soutěže vyhlášené hlavním městem Prahou zpracoval rovněž návrh celkové rekonstrukce Malostranského náměstí. Oba projekty byly proto od počátku řešeny ve vzájemné návaznosti a představují koncepčně sladěný celek.

Projekt pomníku je navržen tak, aby byl plně kompatibilní s budoucí podobou náměstí. Pokud by byl pomník realizován před zahájením rekonstrukce, nebylo by při následných stavebních pracích nutné zasahovat do jeho základů ani nosné konstrukce. Návrh již dnes počítá s konečným stavem veřejného prostoru a nevytváří žádnou překážku pro realizaci plánovaných úprav.

Z technického hlediska si navrhované umístění vyžádá pouze minimální zásah do stávající infrastruktury, konkrétně přeložku jednoho kabelového vedení CETIN. Nejsou známy žádné další kolize se sítěmi technické infrastruktury ani jiné technické překážky, které by realizaci pomníku zásadním způsobem komplikovaly.

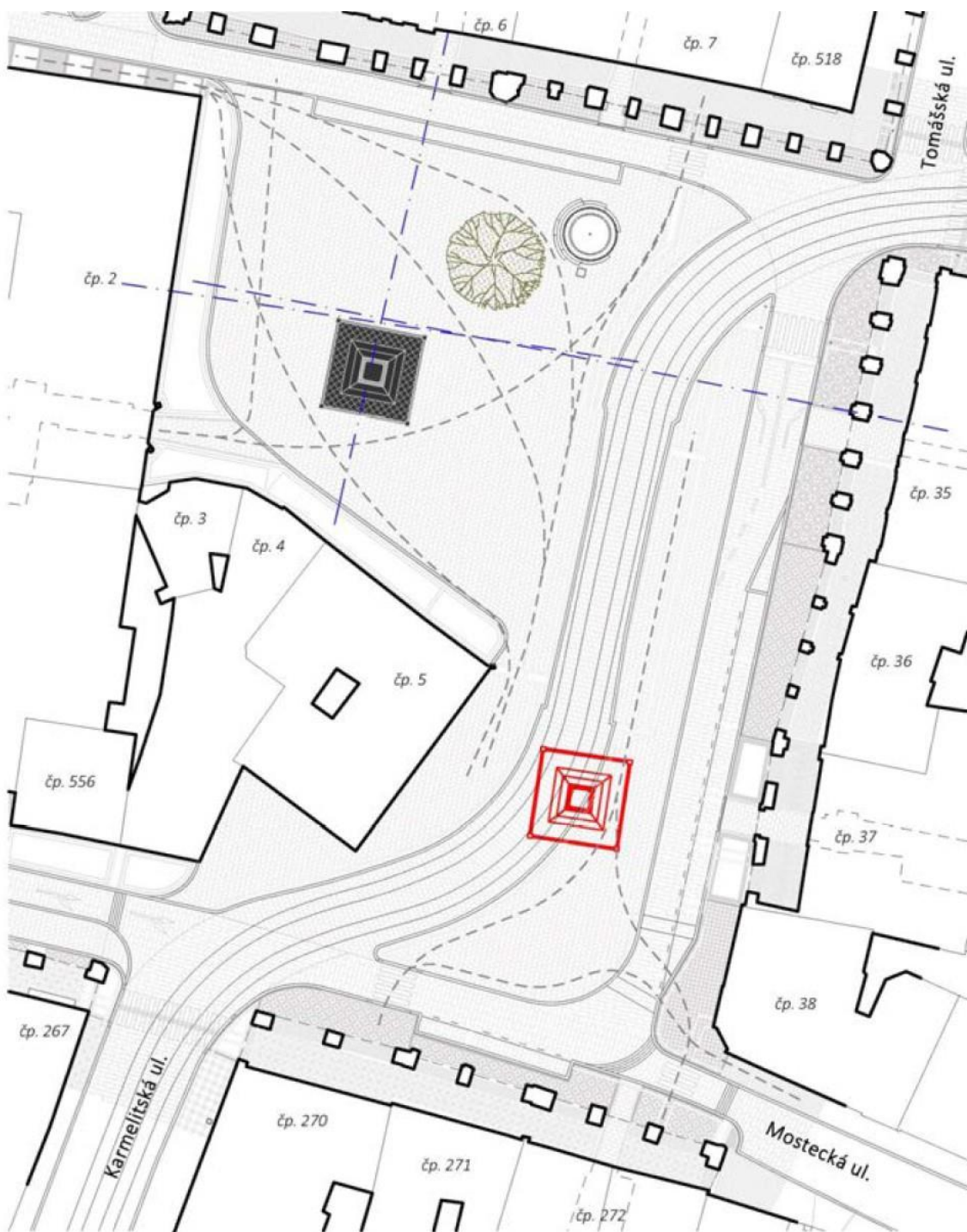
Naopak lze konstatovat, že koordinace návratu pomníku s připravovanou rekonstrukcí náměstí představuje hospodárné a racionální řešení. Umožňuje předejít budoucím dodatečným zásahům do veřejného prostoru a současně zajistit, aby rekonstrukce Malostranského náměstí i navrácení historického sousoší vytvořily urbanisticky i architektonicky harmonický celek odpovídající významu tohoto mimořádného pražského prostoru.

Náklady spojené s obnovou pomníku je třeba posuzovat v širším kontextu jeho kulturní, historické a urbanistické hodnoty.

Ve srovnání s celkovými náklady na rekonstrukci Malostranského náměstí představuje realizace pomníku pouze dílčí investici, která současně přinese trvalé zhodnocení veřejného prostoru. Obnovením sousoší by Praha získala zpět významnou kulturní památku, která byla po generaci součástí historické podoby Malostranského náměstí.

Je rovněž třeba zdůraznit, že náklady na obnovu pomníku nelze chápat jako běžný provozní výdaj, ale jako investici do kulturního dědictví hlavního města. Praha dlouhodobě vynakládá prostředky na obnovu historických památek, soch, kašen, zahrad či veřejných prostranství. Návrat pomníku maršála Radeckého do veřejného prostoru je plně v souladu s touto péčí o historické a umělecké hodnoty města.

Při posuzování projektu je proto vhodné zohlednit nejen jednorázové investiční náklady, ale také dlouhodobý přínos pro kulturní identitu Prahy, kvalitu veřejného prostoru a zachování a prezentaci významného díla českého umění 19. století pro budoucí generace.

Δ Situační schéma umístění obnoveného pomníku maršála Radeckého. Červeně vyznačena původní poloha pomníku, modře značeny kompoziční osy a čárkovaně značeny hlavní trasy chodců.

